

Tilburg University

Biografische schetsen

Jacobs, J.Y.H.A.

Published in:
Daarom toch katholiek

Publication date:
2004

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Jacobs, J. Y. H. A. (2004). Biografische schetsen: Jan Snijders (1910-1997). In J. Y. H. A. Jacobs (Ed.), *Daarom toch katholiek: Opstellen rond een kentering* (pp. 54-56). Valkhof Pers.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Jan Snijders
(1910-1997)

Jan Snijders behoorde medio jaren zestig van de zoste eeuw tot de groep geëngageerde katholieke intellectuelen die een vrij sterk stempel hebben gedrukt op het Pastoraal Concilie van de Nederlandse Kerkprovincie (1966-1970). De eerste twee plenaire vergaderingen (3-5 januari en 7-10 april 1968) werden door hem voorgezeten. Dat deed hij op zo'n manier dat alle stromingen die op het concilie vertegenwoordigd waren, het idee kregen dat zij serieus genomen werden. Om die reden is Snijders wel eens 'een man van het harmoniemodel' genoemd. Of zoals hij het zelf ooit formuleerde: 'De synthese is mijn geloofsbelijdenis.' Met dat voortdurend zoeken naar een synthese beoogde hij een vernieuwing in de kerk te bewerkstelligen. Zo'n vernieuwing achtte hij daarom noodzakelijk, omdat de kerk alleen zó het contact met de moderne samenleving kon behouden. Die opvatting treffen wij ook aan in het concilierapport *Vernieuwing van de geloofspraktijk in de kerk*, waarvan hij medesamensteller en eindredacteur was. In deze tekst werd een confrontatie aangegaan met de crisis in de kerkelijkheid zoals die in de jaren zestig aan de dag begon te treden. Om die te boven te komen werden nieuwe categorieën als vrijheid, openheid, veelvormigheid, echtheid en dienstbaarheid naar voren geschoven. Ze moesten oude kwalificaties die nog stamden uit de tijd van de katholieke zuil vervangen. Dat waren volgens Snijders dwang, geslotenheid, eenvormigheid, formalisme en zelfzucht. Het betreffende conciliedocument was voorbereid door de commissie 'Vragen omtrent kerkelijk praktiseren' waarvan Snijders ook een tijd lang voorzitter is geweest. Het werd besproken tijdens de vierde plenaire vergadering (9-11 april 1969). De zeven aanbevelingen die uit die bespreking voortvloeiden (ze hadden betrekking op de eredienst, het boetesacrament, het gebed, de verkondiging, dienst en actie, gemeenschapsvorming alsmede mensen en gebouwen) zijn in de jaren nadien op onderdelen opgenomen in de beleidsbepaling van de diverse Nederlandse bisdommen. Tot een echte synthese is het volgens Snijders echter nooit gekomen.

Johannes Theodorus Snijders werd op 14 mei 1910 te Roelofarendsveen geboren. Na zijn middelbare-schoolopleiding studeerde hij filosofie en psychologie te Freiburg (Zwitserland), Leuven en Nijmegen. In laatstgenoemde stad werkte hij ook enige tijd aan het Psychologisch Laborato-

rium van de befaamde prof. F. Rutten. Bij hem promoveerde hij in 1946 op een proefschrift dat getiteld was *Zelfcorrectie en zelfkritiek in de kleuterjaren*. Kort daarop werd hij door de curatoren van de Katholieke Universiteit voorgedragen voor een lectoraat in de wijsgerige psychologie. Kardinaal De Jong weigerde echter zijn fiat te geven aan deze benoeming, omdat de voorgestelde kandidaat wellicht lid was van de Partij van de Arbeid. Feit was in elk geval dat Sniijders zich in zijn brochure *Partijvorming op principiële Grondslag* uit 1945 tegen de heroprichting van een katholieke partij had uitgesproken. Katholieken moesten volgens hem samen met andersdenkenden een sociaal-progressieve programmapartij vormen. Hij zag die vervolgens het best belichaamd in de PvdA, waarvan hij in 1946 inderdaad lid was geworden. De kardinaal had er overigens minder moeite mee dat Sniijders lector werd aan de Katholieke Economische Hogeschool in Tilburg. En zo kreeg de jonge doctor in 1947 in Tilburg een lectoraat in de psychotechniek, zij het dat hij uitsluitend voor tweedejaars studenten mocht doceren en verder alleen belast werd met onderzoekstaken. Een jaar later werd hij ook voor een hoogleraarpost in Nijmegen gepasseerd: zijn lidmaatschap van de Katholieke Werkge-meenschap in de PvdA was nu algemeen bekend. Bovendien had hij zich voor de PvdA – zij het op een onverkiesbare plaats – kandidaat gesteld bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten in Noord-Brabant.

In september 1949 volgde zijn benoeming tot buitengewoon hoogle-
raar in de toegepaste psychologie aan de Rijksuniversiteit te Groningen (RUG). Vijf jaar later promoveerde hij er tot gewoon hoogleraar in de psy-
chologie. Tot aan zijn emeritaat in 1975 is hij Groningen trouw gebleven. Samen met zijn vrouw Nan (A.W.M.) Oomen (1916-1992), die ook als psy-
choloog werkzaam was, ontwikkelde hij onder meer een non-verbale
intelligentietest, in vakkringen bekend als 's O N', die zeer geschikt bleek
voor doofstommen en autisten.

In de jaren zestig ontpopte Sniijders zich behalve als een productief
wetenschapper steeds meer als bestuurder: hij werd in 1965 secretaris
van de Academische Senaat; was van 1967 tot 1969 rector magnificus; en
nadien nog een tweetal jaren conrector en voorzitter van het algemeen
bestuur van de RUG, een soort voorloper van de latere Universiteitsraad.
Hij vond dat studenten veel inspraak moesten hebben in het universitaire
bestuur en steunde de democratisering van de universiteit van ganser
harte. Dit was voor hem een heel principiële zaak. Of zoals hij het in zijn
rectorale rede in september 1968 formuleerde: 'Het autoritaire karakter

van de traditionele universitaire verhoudingen, zowel die tussen student en docent als binnen het wetenschappelijk corps, is (...) in strijd met het beginsel zelf van wetenschap en wetenschappelijk onderwijs.' Vanwege zijn tijdroevende universitaire taken in deze jaren moest hij zijn voorzitterschap van het Pastoraal Concilie in het najaar van 1968 neerleggen.

Na zijn afscheid van de Groningse universiteit in 1975 heeft Snijders veel energie en tijd gestoken in de opbouw van het Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO), ook wel de Seniorenacademie genoemd. Mede door zijn toedoen heeft dit werk, dat geïnspireerd was op de Franse *Université du Troisième Age*, zich na de start in 1986 vrij snel over heel Nederland verspreid.

Voor 'kerkenwerk' stelde Snijders zich na zijn emeritaat niet meer beschikbaar, teleurgesteld als hij was over wat hij beschouwde als een restauratie in de katholieke kerk. Daardoor werd verhinderd wat hij als ideaal zag: 'een sprekende kerk, die zich durft te laten gelden in het raam van de pluriformiteit'. Uiteindelijk keerde hij zich volledig van het kerkinstituut af. Aan zijn overlijden op 6 maart 1997 in Groningen werd in katholieke kring dan ook nauwelijks nog aandacht geschonken.

Bij zijn afscheid als gewoon hoogleraar kreeg Snijders een Liber Amicorum aangeboden, getiteld *Psychologie in 1975. Theorie en praktijk van een veranderende wetenschap* (Groningen, 1975). Dit bevat een volledig overzicht van zijn publicaties tot dan toe.

Jan Jacobs